

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 18 november 2016

Ö 1694-16

SÖKANDE

PH

Ombud: Jur.kand. NL

SAKEN

Återställande av försutten tid

TIDIGARE AVGÖRANDE

Nacka kommuns, Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, beslut 2015-12-09,
§ 259, i ärende nr B 2013-001434

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår ansökningen om återställande av försutten tid.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

PH har yrkat att Högsta domstolen bifaller hans ansökan om återställande av försutten tid för att överklaga Nacka kommuns Miljö- och stadsbyggnadsnämnds beslut den 9 december 2015, § 259, i ärende nr B 2013-001434.

Dok.Id 126483

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

SKÄL

Bakgrund m.m.

1. PH arrenderar en tomt i Skuruparken inom fastigheten Nacka Sicklaön 73:10. Han uppförde en stuga på tomten utan att ansöka om bygglov. Efter anmälan inledde Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun ett ärende avseende stugan. Vid nämnden företrädde PH av ett ombud, jur.kand. NL, som gav in fullmakt. Under skriftväxlingen motsatte sig PH att nämnden skulle utfärda ett föreläggande om att riva stugan och yrkade att bygglov skulle beviljas i efterhand.
2. Genom beslut den 9 december 2015 förelade nämnden PH att vid vite om 100 000 kr låta riva stugan. I skälen till beslutet angav nämnden bl.a. att det inte gick att ge bygglov i efterhand. Beslutet kunde överklagas inom tre veckor från den dag då den som ville överklaga fick del av beslutet.
3. Beslutet sändes till PH med mottagningsbevis, och han kvitterade ut det den 23 december 2015. Han informerade inte sitt ombud om att han hade delgetts beslutet. Enligt miljö- och stadsbyggnadsnämnden sändes beslutet även till ombudet, som dock inte fick försändelsen. Ombudet fick däremot en senare försändelse med beslutet, men först sedan överklagandetiden hade gått ut. Till försändelsen fogades ett delgivningskvitto som skulle återsändas senast den 27 januari 2016.
4. PH överklagade nämndens beslut den 1 februari 2016. Nämnden avvisade överklagandet som för sent inkommet. PH överklagade avvisningsbeslutet till länsstyrelsen, som den 17 mars 2016 avslog överklagandet. Beslutet fick inte överklagas.

5. PH har den 6 april 2016 ansökt om återställande av försutten tid. Han har anfört i huvudsak följande. Nämnden borde rätteligen ha delgett ombudet beslutet eller underrättat ombudet om att PH hade blivit delgiven. Eftersom ombudet först senare fick del av beslutet, och då med ett delgivningskvitto, antog hon att delgivning inte hade skett och att klagofristen inte hade börjat löpa.

6. Frågan i Högsta domstolen är om PH har haft laga förfall för sin underlåtenhet att överklaga nämndens beslut i rätt tid.

Lagreglering och rättspraxis

7. En byggnadsnämnd får enligt 11 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900) förelägga ägaren av en fastighet eller ett byggnadsverk att inom en viss tid vidta rättelse. Föreläggandet får enligt 11 kap. 37 § förenas med vite. Ett beslut med rättelseföreläggande får överklagas inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet, 13 kap. 16 § första stycket plan- och bygglagen och 23 § andra stycket förvaltningslagen (1986:223). Enligt 2 § fjärde stycket lagen (1985:206) om viten ska ett vitesföreläggande delges adressaten. Det innebär att delgivningslagen (2010:1932) är tillämplig (1 § första stycket).

8. Den som ensam eller tillsammans med någon är behörig att ta emot delgivning betecknas i 2 § andra stycket delgivningslagen som delgivningsmottagare. Om den som ska delges har ett ombud som är behörigt att ta emot handlingen, är enligt 15 § första stycket även ombudet delgivningsmottagare. För det fall handlingen lämnas till huvudmannen bör enligt samma stycke ombudet underrättas. I andra stycket sägs att första stycket inte gäller om handlingen innehåller ett föreläggande för den som ska delges att fullgöra något personligen. Enligt förarbetena kan det t.ex. vara fråga om att vederbörande ska inställa sig personligen till ett sammanträde eller fullgöra något

vid äventyr av vite (prop. 2009/10:237 s. 118 och 237). Det anges att inget hindrar att ombudet underrättas även i detta fall.

9. I rättsfallet NJA 1985 s. 661 hade en part delgetts ett lagsökningsutslag. Någon underrättelse hade inte skickats till ombudet. I målet var 1970 års delgivningslag tillämplig, och delgivning hade skett enligt den bestämmelse som motsvarade 15 § första stycket i den nu gällande lagen. Högsta domstolen uttalade att bestämmelserna – bl.a. den om underrättelse till ombudet – hade utformats som en rekommendation, och att det därför inte kunde anses att en part kan förlita sig på dem i sådan utsträckning att det är ursäktligt om han inte tar kontakt med sitt ombud när han själv erhåller en sådan handling som det var fråga om i målet. Laga förfall förelåg därför inte. – Högsta förvaltningsdomstolen har kommit till annan ståndpunkt i flera avgöranden, bl.a. när ett beslut i kammarrätten i ett mål om sjukpenning hade överklagats för sent sedan parten delgetts beslutet enligt 15 § första stycket delgivningslagen och ombudet inte hade underrättats (HFD 2013 not. 7).

10. I rättsfallet NJA 2014 s. 75 hade Lantmäteriet meddelat beslut att ställa in en förrättning och sänt beslutet till parten utan att delgivning tillämpades. Ombudet underrättades inte. Enligt Högsta domstolen är det en grundläggande princip för handläggningen vid myndighet eller domstol att kommunikation med en part som har anlitat ombud normalt sker genom ombudet. Domstolen hänvisade i denna del till 27 § andra stycket förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol, där det föreskrivs att i de fall en part som har ombud underrättas om utgången i ett mål genom att domen eller beslutet sänds till parten, så bör avgörandet sändas till ombudet. En part som anlitar ombud har typiskt sett ett behov av att företrädas av någon som är sakkunnig, och i fullmakten ligger ett besked till myndigheten eller domstolen att kommunikation ska ske med ombudet om inte annat framgår. Parten bör därmed kunna utgå från att ombudet underrättas om avgörandet i saken, så att ombudet bl.a. får kännedom om aktuella klagofrister. I normalfallet bör det då inte fästas

någon avgörande vikt vid om parten själv har tagit del av innehållet i avgörandet eller inte (jfr NJA 1999 s. 775). Högsta domstolen biföll därför ansökan om återställande av försutten tid. I avgörandet sägs (p. 9) att det fallet att delgivning enligt delgivningslagen har skett med parten har behandlats i rättsfallet NJA 1985 s. 661.

Högsta domstolens bedömning och slutsats

11. För prövningen av frågan om laga förfall har det avgörande betydelse om PH hade anledning att förlita sig på att nämnden skulle underrätta ombudet om beslutet. För den frågan har det i sin tur betydelse om delgivning av beslutet skulle ske enligt första eller andra stycket i 15 § delgivningslagen. Det är inte självklart om ett rivningsföreläggande vid vite är att se som ett föreläggande att fullgöra något ”personligen”. Det saknas dock skäl att frångå det uttalande som görs i förarbetena (se p. 8). Det betyder att delgivning skulle ske enligt 15 § andra stycket, att PH därmed var ensam delgivningsmottagare och att det inte gällde någon lagstadgad rekommendation om underrättelse till ombudet.

12. På grund av den hänvisning som görs till rättsfallet NJA 1985 s. 661 i 2014 års avgörande står det klart att den princip som där lades fast är begränsad till sådana fall där försändelsen inte delges.

13. I detta fall var det fråga om delgivning enligt 15 § andra stycket delgivningslagen. Den bestämmelsen innehåller inte någon rekommendation om underrättelse till ombudet. Parten kan då inte anses ha anledning att förlita sig på att ombudet informeras. Det innebär att PH inte har haft laga förfall för sin underlåtenhet att överklaga nämndens avgörande i tid.

14. Vad PH har anfört om att ombudet senare mottagit beslutet med delgivningskvitto kan inte medföra att han haft laga förfall. Vid tidpunkten för mottagandet hade överklagandetiden redan löpt ut.

15. I enlighet med det anförda ska PHs ansökan om återställande av försutten tid avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad,
Göran Lambertz (referent), Dag Mattsson, Anders Eka (skiljaktig) och Sten
Andersson (skiljaktig)
Föredragande justitiesekreterare: Cecilia Hartman

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2016-10-18

Mål nr
Ö 1694-16

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Anders Eka är skiljaktig och anför:

Enligt min mening bör domskälen från och med punkten 11 ha följande lydelse.

11. För prövningen av frågan om laga förfall har det avgörande betydelse om PH hade anledning att förlita sig på att nämnden skulle underrätta ombudet om beslutet. För den frågan har det i sin tur betydelse om delgivning skulle ske enligt första eller andra stycket i 15 § delgivningslagen.

12. Om en handling innehåller ett föreläggande för den som ska delges ”att fullgöra något personligen” är ombud enligt 15 § andra stycket delgivningslagen inte behörigt att vara delgivningsmottagare. Bestämmelsen infördes den 1 april 2011. I motsvarande bestämmelse i den tidigare delgivningslagen angavs att ombud inte var behörigt att motta delgivning av en handling som avsåg ”föreläggande för huvudmannen att infinna sig personligen eller att eljest personligen fullgöra något”.

13. Bestämmelserna i den nuvarande och tidigare delgivningslagen skiljer sig åt endast på det sättet att föreläggande om personlig inställelse inte längre uttryckligen anges i bestämmelsen. Den utformning som bestämmelsen fått kan inte tas till intäkt för att lagstiftaren har avsett att åstadkomma en förändring även i sakligt hänseende.

Dok.Id 127683

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

14. I förarbetena till den nuvarande regleringen anges visserligen vitesförelägganden som exempel på fall där delgivning inte kan ske med ombud (se p. 8). Vissa förelägganden vid vite är också av detta slag men uttalandet kan knappast läggas till grund för en ordning som innebär att samtliga fall där vite förekommer faller under undantagsbestämmelsen. Om avsikten hade varit att utvidga tillämpningsområdet för bestämmelsen hade detta rimligen angetts och kommenterats i förarbetena. Några sådana uttalanden görs inte. (Se prop. 2009/10:237 s. 118 f. och Ds 2009:28 s. 157 f.)

15. Det nu sagda gäller särskilt som den tidigare undantagsbestämmelsen varit avsedd att tillämpas restriktivt. I förarbetena till den bestämmelsen uttalades bl.a. följande. ”Inskränkningarna bör i första hand avse det fallet att parten skall infinna sig personligen inför myndigheten. Delgivning av sådant föreläggande bör ske med parten och inte med ombudet. Vidare föreslås att delgivning skall ske med parten när ett beslut avser något annat som parten skall fullgöra personligen. Sådana beslut torde vara sällsynta inom det område som är föremål för domstolarnas verksamhet men har betydligt större frekvens inom förvaltningen i övrigt.” (Se prop. 1970:13 s. 138.) Den nu angivna restriktiviteten kom också till uttryck i praxis från Högsta förvaltningsdomstolen, se bl.a. rättsfallen R79 2:31 och RÅ 1994 ref. 68.

16. Till bilden hör vidare att det, med tanke på de problem som domstolarna har när det gäller delgivningsfrågor, saknas anledning att anta att lagstiftaren – utan att särskilt motivera varför – har haft för avsikt att utvidga undantagsbestämmelsen och därigenom öka antalet fall där delgivning inte kan ske med ombud.

17. Det nu anförda leder enligt min mening till slutsatsen att den ändrade utformning som undantagsbestämmelsen fått i och med införandet av den nuvarande delgivningslagen inte ska tillämpas vidare än vad som gällde enligt den tidigare delgivningslagen. Den förändring av ordalydelsen som skedde får

alltså ses som endast en språklig justering. Bestämmelsen tar därmed sikte på delgivning av handlingar där parten ska inställa sig personligen och i övrigt endast sådana fall där det personliga fullgörandet av det som delgivningen avser är särskilt framträdande (jfr det ovan angivna rättsfallet R79 2:31, vilket rörde skyldighet för delgivningsmottagaren att inställa sig på kriminalvårdsanstalt).

18. Det rivningsföreläggande som är aktuellt i målet är inte av det slaget att det skulle ha delgetts personligen. I enlighet med det synsätt som kommer till uttryck i rättsfallet NJA 2014 s. 75 bör PH därmed anses ha haft laga förfall för sin underlåtenhet att inte överklaga beslutet i tid. Enligt min mening bör kommunikering med motparten därför ske och ansökningen därefter bifallas.

19. Jag är medveten om att den utgång som jag förordar kan förutsätta att de principer som lades fast i rättsfallet NJA 1985 s. 661 (se p. 9) blir föremål för prövning av Högsta domstolen i dess helhet.

BILAGA TILL PROTOKOLL

2016-10-18

Mål nr
Ö 1694-16

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Sten Andersson är skiljaktig i fråga om motiveringen och anför:

I målet har uppkommit frågan om det beslut som PH delgavs faller in under 15 § första stycket delgivningslagen (2010:1932) eller under paragrafens andra stycke. Jag delar den uppfattning som justitierådet Anders Eka har gett uttryck för i sin skiljaktiga mening att beslutet inte bör anses vara av det slag som avses i 15 § andra stycket. Enligt min bedömning har det emellertid i detta sammanhang ingen avgörande betydelse om beslutet är av det ena eller andra slaget. Jag anser därför att punkterna 11 – 15 i Högsta domstolens beslut bör ersättas av följande.

11. I förevarande fall har nämndens beslut kommit PH till del genom delgivning och hans ombud har fått kännedom om beslutet först efter överklagandetidens utgång. Förhållandena är därmed snarlika förhållandena i 1985 års rättsfall och bör bedömas på principiellt samma sätt. 2014 års rättsfall ger inte anledning att se saken på annat sätt. I det fallet hade beslutet översänts till huvudmannen genom vanlig underrättelse och således utan den särskilda markering av beslutets vikt som en delgivning medför.

12. Det har inte påståtts annat än att PH efter delgivningen läste beslutet och det som stod där om tiden för överklagande. Omständigheterna har inte gett honom tillräcklig anledning att förlita sig på att ombudet skulle informeras

Dok.Id 127686

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

(jfr 1985 års rättsfall). Han har därmed inte haft laga förfall för sin underlåtenhet att överklaga nämndens beslut. Hans ansökan om återställande av försutten tid ska därför avslås.